

Crec que alguna gent hi anava i s'hi passava hores, amb la secreta convicció que el dia més impensat entraria algú i els canviaria la vida. Que una tarda qualsevol s'aturaria un cotxe, s'obririen unes portes, s'apujaria i després baixaria la tanca d'un maleter i tot seguit es sentiria, damunt la grava, l'esperada fressa de sabates, que s'acosten decidides a fer-los aixecar per sempre d'aquell cul de cadira. I és curiós que aquest fenomen es produís en un lloc força corrent, un lloc d'allò més vulgar si no fos per un magnetisme que no tot-hom era capaç de percebre, un magnetisme que encara deu conservar i que li ve del punt on està construït: damunt un gran bassal d'aigües subterrànies. I aquest subsòl generós, aquest punt gras del mantell freàtic, que no es veu però que per sota canta i canta, aquest bassal amagat magnetitza el paratge que hi ha damunt seu i, per extensió, deu magnetitzar també les ments de les persones que s'hi mouen i potser els cors (que diuen que en passar per allà bateguen una mica més de pressa). Parlo de l'indret ventilat i lleig que hi ha entre la carretera comarcal i el gran canyar, el punt d'arrancada d'un camí cançoner, que ja s'ha fet famós, i que s'enforanca, puja i baixa i arriba a unes hortes i travessa un reguerot verd i mor en unes feixes deixades. És un terraplè de grava i quitrà mal escampat i crec que ja ho he dit que molt lleig i és propietat,

si es pot parlar així, del Servei de Carreteres. A l'extrem sud d'aquesta lletjor, com si d'un monument als abusos es tractés, hi ha un tros de màquina aplanadora (una mena de trull abandonat d'anys, rovellat i voltat d'ortigues i cards) que s'ha convertit en l'objectiu preferit de llegendes urbanes, rondalles de peu d'estufa i xerrameca banal, culpa, no cal ni dir-ho, de l'avorriment. I ben bé tocant la punta de dalt d'aquest terraplè, ja a les envistes del poblet de La Bestreta, i a peu mateix de carretera, hi ha l'establiment de parets blanques i grans finestrals que dic, el lloc on alguna gent, d'aquesta avorrida de monotonia, esperava aviam què.

Un rengle d'acàcies ufanoses hi posen l'ombra que sempre necessita una espera. Petúnies, cintes i cactus decoren i alegren tot un llarg graó de pedra, que és el de xerrar, llegir i badar, el graó on més d'un cop, últimament, s'ha estavellat la meva memòria. A continuació del graó hi ha un petit tram de vorera rosa, o més aviat color de vi, i un aparcament de grava i una línia discontinua blanca que senyala l'inici de la carretera comarcal. Després ja vénen els camps d'ordi, al fons un paisatge inacabable de muntanyes, antenes, núvols, ocells i esteles d'avió. La vivenda —amb els seus llits, els seus trinxants i els seus canteranos, i no s'ha de descartar també algun esperit inflat rondant, obrint calaixos, penetrant armaris— és al primer pis i té tres finestres amb cortines clares, sovint mogudes per imperceptibles brises, i persianes verdes amb esclatxos suficients per observar l'entrar i sortir del bar, el moviment del trànsit, l'oneig incessant dels camps d'ordi i els canvis al cel. A la part posterior també hi ha finestres que donen al pati, un pati agradós, amb porxo, cobert de les eines i un recambró, mig magatzem mig mals endreços, el lloc on vaig dormir, vaig fer els deures i vaig meditar durant quatre o cinc anys d'adolescent. Passat el porxo ve un jardí ben regat i un hort cuidat amorosament, dividits els dos trossos per

un camí amb passeres de llosa, probablement el camí que va agafar la mestressa del bar, la patxoca Matilde, que em va voler fer de mare, per anar a acomplir el seu darrer passeig. Va ser ella la que, abans que el cervell se li fes de trencadís, em va recomanar agafar la memòria per les banyes i posar ordre, «posar ordre al desgavell, fillet, que l'ordre potser ens donarà, a pilota passada, el sentit a la vida que mentre hi som no hi trobem».

Perquè la Matilde, després de l'ignominiós episodi que va haver de viure a Praga, on va viatjar per encomanar-se al Nen Jesús, no acabava de trobar el què a la vida, per això va anar covant la desesperança fins que va arribar un dia que va necessitar agafar el camí de llosa que separa horta i jardí i va haver d'afrontar tota sola el darrer passeig, que va acabar en suïcidi. Al mig d'aquest camí de llosa, però, hi ha una font artificial d'on raja una aigua —l'aigua del subsòl, un cop bombejada— que alguns troben miraculosa i que podria haver estalviat a la Matilde el seu malpàs si la providència, sota la forma de la set, l'hagués feta ajupir per humitejar-se la gola, en aquell darrer moment de debilitat —que potser fou també un moment de grandesa—, permetent-li canviar d'idea i salvar la pell. No sabrem mai del cert si es va arribar a ajupir per beure, però sembla que no, perquè aquell dia i l'endemà la mànega groga va continuar enganxada a l'aixeta de la font, ben fermada amb una anella que anava collada amb un vis, i ningú creu que la patxoca Matilde, en les condicions que es devia trobar anant camí de fer un mal pas, fos capaç de descargolar i desconnectar la mànega i encara de tornar-la a connectar i tornar-la a cargolar. La gent no està per aquests detalls pràctics quan té ficat, entre cella i cella, la gran idea, la resolució definitiva, l'única llibertat que ens queda i que està tan mal vista per les persones que després hauran de recollir el cos, carregar amb un mínim sentiment

de culpa i arranjar tota la paperassa que genera una mort no natural.

La teulada de l'establiment és plana, de teula vermella de la més prima, i té una sortida de fums niquelada, que vola sis pams per damunt del carener i que, els migdies que bufava una mica de vent del nord, escampava l'olor de fregit per tota l'amplada del terraplè. Comunicant pis i baixos hi ha un pany d'escala damunt una arcada folrada de fusta i, sota l'arcada, una tauleta-despatx: la tauleta-despatx amb el calaixonet, que un dia s'havia d'inflar amb la deixadesa i la humitat i més tard la sequedat l'hauria de fer cruixir, com cruixeixen els ossos dels vells (i encara ha tingut temps de tornar-se a inflar amb noves humitats de llàgrimes i pluja). Després ja ve la porta de la cuina, de doble batent; més enllà uns lavabos, nets i desinfectats, i la resta, com a tots els bars, una sala prou gran amb taules i cadires i llums penjant, una estufa de llenya, un rellotge de la coca-cola, una barra amb cafetera i tamborets, un penja-robes a cada pany de paret i, a les lleixes, moltes ampolles encetades o precintades d'anís del Mono, conyac Fundador, menta Get, Malibú. Cada tres o quatre ampolles un trofeu, una figura o un got amb flors seques; o un mirall, com el que es va acabar trencant als peus de la Matilde, ja en els primers temps, marcant l'escassa fortuna que li reservava el destí. Així era el local en els seus millors dies, com una clariana al mig de la selva, una clariana amb ampolles, flors i miralls. Jo era el rei de la clariana, el bàrman del Bar de la Carretera (un establiment conegut també com el Parador de La Bestreta o, més vulgarment, com l'Abeurador). Però un dia el meu regnat es va acabar en sec, com un gerro que es trenca, i el local, tot i el seu magnetisme, va entrar en decadència. Qui ho sap, potser va ser una sort!

Ara fa poc més de dos anys, un dia amb els astres girats, un dia de maig radiant, l'herba força alta i el cel netíssim, vaig patir un accident de cotxe, carretera avall; la cara em va quedar desfigurada i dins meu s'hi va fer un nus. L'amo del local, el bonàs del Joaquim, marit de la traspassada Matilde, em va dir que sentint-ho molt se m'havia acabat el treballar, que amb aquella fesomia, amb aquelles cicatrius, amb aquell cap cot, ja no em podia estar allà servint, que li espantaria la gent. Vaig haver de dir adéu a una manera de viure que jo sempre havia trobat molt completa, amb els cotxes de pas descarregant clients i els clients entrant a grans gambades, en mànigues de camisa doblegades fins al colze, xerrant pels descosits amb els viatjants d'un cop la setmana; i les dones, les viatjantes d'un cop la setmana, entrant a cops de taló, amb bruses florejades i amb un punt d'orgull, per mirar de sobreviure enmig d'un món d'homes panxuts, aixelles suades i maletes negres. I uns i altres xerrant pels descosits amb els culs de cafè que escalfaven tot el dia la mateixa cadira, esperant l'arribada de qui els havia de canviar la manera de viure. Vaig haver de dir adéu a tot això.

Sortint de l'hospital, amb la cara plena de cicatrius, el nas ratat i un grandíssim nus a l'estómac, vaig haver d'anar a posar una denúncia al Joaquim, que sempre s'havia vantat de tractar-me com a un fill, però m'acabava de deixar amb les mans a les butxaques. A partir d'aquell moment em van començar a pagar una pensió, un trist consol, una palada de terra damunt la meva joventut. I em vaig trobar amb tot el temps del món per analitzar l'accident, per provar de rebobinar aquells darrers segons a la carretera i evitar així l'error, estalviar-me l'error, però això només feia que alimentar el meu sentiment de culpa, que és un sentiment que s'escampa i ho va empastifant tot i va colonitzant altres parts del cervell. En el meu cas, per exemple, el sentiment de culpa va alimen-

tar, sense que jo ho volgués, l'horrible sensació, que no era nova del tot, d'haver perdut la meitat de la vida treballant en una feina que no estava feta per mi. I un cop activada aquesta part del cervell, el sentiment de culpa la va anar engreixant fins a convertir-la en un rau-rau entre estómac i gola, un rau-rau de recança per alguna cosa semblant a una vocació ofegada, ofegada i ofegada. I amb tot això dins meu, em vaig recloure al pis de Vilamalva (el mateix on sóc ara, més de dos anys després, picant bastant alegrement les tecles estrepitoses d'una vella Olivetti Dora, a falta d'ordinador, agafant per les banyes la traidora memòria, i mirant la pluja com repica a la finestra amb el seu contrapunt). Però en aquells primers mesos de baixa ningú m'ajudava i a ningú li hauria estranyat que m'hagués abocat per la finestra i m'hagués precipitat al buit i el cap m'hagués quedat esbocinat al canto d'una vore-ra. Llavors s'hauria engegat un gran debat a Vilamalva sobre si jo tenia o no tenia el dret a matar-me. Ja sabeu què vull dir: sentiment de culpa, recollir el cos, paperassa...

A Vilamalva no hi ha arribat mai el fum dels fregits del Parador. Això de Vilamalva, per qui no ho conegui, és força gran i sense ànima i es troba sis quilòmetres avall de La Bestreta i del gran terraplè on es posen les dones de vida fluixa a ensenyar les carns i els greixos. Tot i que algunes d'aquestes professionals i part dels seus clients tenen domicili a Vilamalva, la veritat és que pels carrers del poble la seva presència ni es nota, tampoc se sent l'olor de cosmètica barata que desprenen els seus cabells i les seves galtes. És curiós, però a Vilamalva predomina l'olor de gasoil cremat. A Vilamalva es poden veure uns cels que, moltes tardes, agafen aquesta tonalitat rosa fosc, tirant a lilosa, que sens dubte té alguna cosa a veure amb el nom del poble i que els experts atribueixen a la barrera que fan les muntanyes, que aturen els núvols i les humitats que vénen de mar. La meva finestra del tercer és

una talaia perfecta sobre el començament del carrer Ruyra, sobre dues de les seves cantonades importants, la de Sant Roc i la de les Basses i, amb menys qualitat de visió, sobre tota la llargada del carrer, fins la rotonda dels castanyers bords. Al primer pla, com aquell qui diu sota els meus peus quan sóc a la finestra, hi ha uns jardinetes salvatges, uns parterres descuurats, amb baladres, boixos i romaní, el lloc on cauria si em decidís a acabar d'una vegada (cosa que ara ja sé que no faré). Un dia tardorenc, un d'aquells dies de finals de setembre, amb vent i llum no malva sinó daurada, pocs mesos després d'accidentar-me, vaig descobrir l'entrar i sortir de dues dones noves al veïnat, una amb rebeca color tapet de cartes, que es veia bastant jove per ser la mare de l'altra, però l'altra tenia un aire molt més desmanegat, d'adolescent amb estrips molt pensats i repartits a consciència per brusa i pantalons, i ella sí que feia tota la cara de ser la filla de la primera; aquestes dues dones, que sovint anaven agafades de la mà i rarament arribaven a somriure, van ser les que em van salvar de fer el gran disbarat d'abocar-me per la finestra i acabar amb el cap obert al mig del parterre. Però també em van complicar molt la vida.

La de més edat, la que més endavant vaig poder confirmar que era la mare, no caminava pas de dret, més aviat es gronxava i era una mica garrella i els texans i les sabates de taló d'agulla li accentuaven aquell anar de tort. La filla la seguia cançonejant, de manera que semblava que l'havien d'arrossegar, com a aquelles criatures que no volen anar a escola. El pentinat de la gran era un entremig de cua i monyo, amb dos blens caiguts que li emmarcaven —i encara li emmarquen, amb gran goig de tothom!— una mirada que ni avui no sabria dir si és de felicitat, desesperació o alguna cosa propera a la ximpleria; la noia, en canvi, tenia la cara esquixada de grans i començava a marcar pits sota la seva samarreta

blanca, tan estudiadament estripada (en poc temps ha canviat molt: ara ja no té grans a la cara, potser es maquilla, què hi sé! I els pits li han crescut i se li han apositat i tota ella sembla que ja té allò que volia). Una de les dues, no té cap mena d'importància quina, va passar la mà per la mata de romaní, aquell dia de llum daurada de setembre, i uns segons després el perfum aspre i medicinal d'aquella planta arribava a la meva finestra portant un claríssim missatge de bons auguris.

La sola existència d'aquelles dones ja m'alegrava la vida, perquè amb la resta de veïns, tots esquerps, tots fets a la seva, no hi tenia cap relació: evitaven la meua cara d'accidentat, s'afanyaven a passar quan em trobaven a mitja escala o s'interessaven de sobte per la punta de les seves sabates i jo, de manera automàtica, abaixava el cap i això m'acabava fent mal, a les cervicals i tot. Fins que molts mesos després, una tarda amb l'arribada del bon temps, devíem ser cap a mig març, vaig topar, al replà de sota, amb la noia més jove de les dues que més amunt he descrit. Jo pujava cantussejant una melodia qualsevol, ella baixava xiulant *message in a bottle* i vam topar. Però mentre no va arribar aquesta topada casual de primavera, semblava que mai arribaríem a establir cap mena de contacte. Jo les anava seguint de la finestra estant, sense malícia, com a vegades he seguit el caminar d'altres persones o el vol dels falciots. Passes garrelles, catacric-catacric de talons i arrossegament de bosses, que van omplir tota una tardor d'aram verdós a les tanques dels jardins, de molsa als racons, de fulles seques cruixint apilotades a les voreres, i van allargar els dies d'hivern, que podien a torrada amb alls i a xiclet de llimona i a lleixiu fred. Va ser una època que també vaig aprofitar per llegir molt més del que havia llegit mai: tot i que jo ja sabia que dins meu hi habitava un lletraferit insatisfet, que jo ofegava, ofegava, ofegava, he de reconèixer

que fins llavors havia llegit molt poc, que per salvar la famosa disjuntiva que contraposa llegir amb viure, jo sempre havia fet passar la vida per davant de tot el demés ¿Però quina vida? ¿De quina vida parlo quan dic vida? Perquè durant la meva joventut vaig viatjar molt poc, no vaig tenir cap fill, no vaig practicar cap esport, no vaig associar-me ni vaig entrar a cap penya. Si no fos per una bastant activa vida sexual, per algunes divertides aventures amb dones més grans que jo, algunes fumades de maria al bosc i alguna derrapada amb el cotxe, crec que podria dir, sense enrojolar-me, que fins als quaranta anys havia viscut, sobretot, les vides de l'altra gent, les que els clients m'explicaven.

¿I com el podia alimentar, ara que em veia privat de les històries d'altra gent, aquell lletraferit insatisfet que volia treure el cap tant sí com no? Doncs ja us ho podeu imaginar: comprant llibres de tota mena i després llegint-los. I vaig començar a comprar cada dia un llibre o dos i els vaig anar desant als prestatges del menjador i fins i tot els vaig arribar a ordenar alfabèticament, abans de llegir-los. Perquè em sentia pressionat per una mena d'aura, una presència subtil, sens dubte relacionada amb l'accident, que s'anava notant més a mesura que passaven els dies i com més m'acostava als prestatges i que em feia venir ganes d'ordenar, més que no pas de llegir. Però, tot i amb això, vaig llegir molt. Bàsicament novel·la —sense voler menystenir poesia ni assaig—, perquè la novel·la m'anava bé, m'animava, m'estobava, em distreia, em feia pujar i baixar i tornar a pujar la moral, em transportava a llocs i èpoques, m'engrandia i m'enxiquia. La veritat és que en això no sóc gaire exigent: vaig llegir tot el que de novel·lesc o de proper a les novel·les hi havia a l'estanc. Gòtiques, victorianes i bizantines, històriques, negres i eròtiques, romàntiques, roses i també les pornogràfiques, no m'importava si estaven ambientades a les grans planes

de l'Oest americà, amb salvatges xisclant i dones parint vora el riu, o a la pudenta Índia britànica, amb olor de curri als vàters i de sàndal als carrers, o a la Polinèsia francesa, amb pescadors fent la migdiada i volcans a punt d'erupcionar, ¿o per què no entre els arrossars i els mosquits del Delta de l'Ebre, amb barret de palla i pantalons arromangats, per què no? Suposo que hi haurà qui arrufarà el nas, però reconec que no discriminava clàssics de bestsellers, trames rocambolesques de plàcides descripcions. Què voleu, si anava endarrerit! I què espereu, si tenia la típica febre de llegir! O potser només volia acontentar aquella aura, aquell esperit que, com un corcó, se m'havia ficat a casa, rondava els prestatges i, mica a mica, anava despertant aquell monstre adormit que era la meva vocació.

Per fortuna —i jo diria també que a temps de salvar-me de no sé ben bé quina mena de mal de viure, de mareig, pànic, caiguda en el buit—, vaig tenir la topada a l'escala amb l'adolescent de la cara esquitxada de grans i vaig poder conèixer per fi les meves veïnes de sota, queestic segur que no havien llegit mai un llibre sencer (si no comptem els catàlegs, clar). A partir d'aquell moment les nostres vides es van entortolligar i vam començar a passar junts els tràngols propis dels temps canviants. Si fossin dones amb sort, diria que vaig deixar inflar les meves veles alcaigudes per la brisa del seu èxit. Però no eren dones amb gaire sort.